

Kora: cca 9 év (a fog kopása, csontozata és küleme alapján). A Szederjei—Meák röntgenes módszerrel a kormeghatározás még nem történt meg. Az agancstő szélessége 3,17 és 3,21 cm, — magassága: 1,35 és 1,37 cm. Koponya hossza: 20,88 cm, szélessége 10,12 cm, kondisobasalisa: 18,6 cm, a test színe feltűnően sárgás szőrzetű. Homlok illat-mirigyei már intenzíven termelték az üzekedés idején megfigyelhető „szagos váladékot” és a homlok szőrzete is nedves, csapzott volt.

Az agancs legfeltűnőbb kiugró méretei: a köbtartalom, súly és koszorú, valamint a szár alsó vastagsága. A koszorú átmérője: 8,1 és 7,6 cm, körméretei: 22,8 és 23,3 cm. A kiváló köbtartalom és súlymérétek egyébként jellemzőek erre a populációra, amint azt az „Óz” c. könyv értékelésében is láthatjuk. Az ország legjobb őzagancs köb-tartalmának járásonkénti sorrendje (az első 10) a következő (200 cm³-nél nagyobb köb-tartalmú őzagancsok):

Gyulai járás 15, békési 11, sárbogárdi 9, szeghalmi 6, szigetvári 5, székesfehérvári 5, szentlőrinci 4, debreceni 3, váli 2, bodroközi 2 db.

A 250 cm³-nél nagyobb őzagancsok sorrendje a következő:

Csákvár, Móri járás, Fejér megye	1928. V. 18.	282 cm ³
Nyírség, Szabolcs megye	1933. VI. 18.	253 cm ³
Debrecen, Hajdú megye	1936. V. 3.	276 cm ³
Lovasberény, Székesfehérvári járás, Fejér megye	1938. V. 16.	292 cm ³

Hasonlóképpen jellemző az őzagancsok súly szerinti megoszlása is.

A 45 dkg-nál súlyosabb agancsok:

Békési járás 7, sárbogárdi 7, gyulai 7, szentlőrinci 4, szigetvári 4, gesztesi 4, debreceni 4, székesfehérvári 3, adonyi 2, sárospataki 2 db.

A legkiválóbb súlyú agancsok a következők:

Szeged	1931.	55 dkg.
Debrecen	1936.	58,2 dkg.
Lovasberény (Székesfehérvári j.)	1938.	58,5 dkg.

Az értékelésekből láthatjuk, hogy a Martonvásár környéki populáció már évtizedek óta kiváló minőségű.

Az adatokat értékelve ismét beigazolódik a táji vadtenyésztés jelentősége. Ahol kiváló tulajdonságú állomány élt régebben vagy van ma, ott helyes gazdálkodással (kedvező ökológiai tényezők kialakításával) ismételten eredményt érhetünk el, annak ellenére, hogy a szomszédos tájakon közepes vagy gyenge minőségű állomány él.

A másik tanulság az, hogy bár bakjaink a harmadik évükben is elérhetik az aranyérmes agancsot, mégis *hagyjuk őket megöregedni 9—10 éves korig* is, mert megfelelő ökológiai viszonyok között ebben az időben is kapitis méreteket érhetnek el, azonkívül pedig kiváló tulajdonságaikat tovább örökíthetik. Ez utóbbi nemcsak kívánatos, hanem *conditio sine qua non*-ját is képezi a korszerű vadtenyésztésnek. Azzal fejezzük be, amivel talán kezdeni kellett volna: ritkaság az — és kizárólag a hivatásos vadászok és az ott dolgozó erdészek érdeme —, hogy egy ilyen kiváló bak elérhette a 9 éves kort.

Országos Trófeabíró Bizottság

IRODALMI SZEMLE

A **bükkfaanyag papír- és cellulózipari** hasznosítására a svájci Attisholzban már a 20-as években megkezdtek a kísérleteket. A kezdeti nehézségek, a sok benőtt fekete göcs okozta nehézségek leküzdése után az 50-es évek közepén kis mennyiségben hozzáfogtak a bükkcellulóz gyártásához. Néhány év múlva a gyár új létesítményei lehetővé tették a faminőséggel szemben támasztott követelmények mérséklését és a termelést fokozni lehetett. Megvásárolták a rakodókon levő, nagyrészt tűzifaanyagot és kiváló fehérségű bükkcellulózt állítottak elő. 1957/58-ban 300 tonna, 1963/1964-ben már 8053 tonna bükkcellulózt termeltek. A bükk cellulózipari hasznosítását rendkívül nehezíti az, hogy fájának nemcsak rosthossza, hanem a rostok és kísérősejtek aránya is a legkisebb a papíriparban felhasznált összes fafaj közül. A lucfenyőé 94%, a bükké mindössze 37%. A bükk térfogatsúlya és tiszta cellulóztartalma azonban valamivel nagyobb, mint a lucfenyő (a legtöbb a nyáráké). Az említett tulajdonságok figyelembevételével kalciumbiszulfitos eljárással és ezt követő fehéritéssel a papírgyártásban elismert, különleges minőségű cellulózt tud a gyár belőle előállítani. A rövid rost következtében azonban a gyártás folyamán többszörös anyagvesztés áll elő, ami a kihazatalt csökkenti. Ehhez járul még a tárolás folyamán a befülledés

veszélye. A svájci bükkcellulózgyártásban azonban ma már a legfontosabb technikai problémákat megoldották. A termelés további fejlesztését a svájci bükkfaár gátolja, ez nagyobb, mint a szomszédos államokban. Az eddigi örvendetes fejlődést a fatermelők és a papíripar együttműködése, a kitermelés és az anyagszállítás észszerű szervezése, legfőképpen azonban a bükk árának csökkentése segítheti elő.

(Schweiz. Z. Forstwesen, 1965. 116. 4/5: 335—345. Ref.: *Koiossváry Szabolcsné*)

Az USA nemzeti erdeinek többoldalú hasznosítása. Az USA nemzeti (állami) erdeinek területe mintegy 89 millió hektár. Az államerdészet ezen a hatalmas területen már több, mint félévszázada a többoldalú hasznosítás (multiple-use) elve alapján gazdálkodik. Ennek lényegét *James Wilson* földművelésügyi államtitkár 1905-ben abban jelölte meg, hogy az erdészeti politikai és gazdasági kérdéseket „a legtöbb ember legnagyobb javának tartamos biztosítása” szempontjából kell eldönteni. A nemzeti erdőkben ennek megfelelően a gazdálkodás többféle használati mód (fahasználat, vadászat, halászat, legeltetés, bányászat, szabad természetben való üdülés stb.) integrálásával és egybehangolásával folyik, mindegyiket bizonyos mértékben úgy igazítják és módosítják, hogy a többi használatot ne sértse.

A felsorolt használati módok közül számunkra szokatlannak tűnhet az erdők üdülési használata. Az USA-ban ennek kezdetét a húszas évek közepén az első erdei camping berendezése jelezte. A lakosság szaporodása, az urbanizálódás, az életszínvonal emelkedése, a szabadidő meghosszabbítása és a gépkocsik általános elterjedése következtében azután az erdőben való üdülés iránti igény gyorsan nőtt: 1930-ban a nemzeti erdőkben 6,9 millió üdülőt vettek számba, 1959-ben már 81,5 milliót, 2000-ben pedig — az előrebecslések szerint — 600 millióval számolnak. A verseny ma már nemcsak az üdülők általi erdőhasználat és a hagyományos használati módok között áll fenn, hanem az üdülés különböző fajtái (táborozás, kirándulás, erdőjárás, hegymászás, természettanulmányozás, evezés és úszás, sí és egyéb téli sportok, a táj szépségének élvezése stb.) között is.

Az államerdészet időnként újra meg újra szembe kerül a nemzeti erdők használóinak olyan csoportjaival, amelyek az erdők felosztását követelik kisebb egységekre, valamint azt, hogy ezekben az egységekben kizárólagos elsőbbségben részesítsék a használatnak azt a módját, amelyben ők a leginkább érdekeltek. Az államerdészet meggyőződése, hogy az ilyen követelések nem szolgálják az amerikai nép legnagyobb javát. Bármily nagyok is a nemzeti erdők, mégsem elég nagyok ahhoz, hogy számottevő területeket különböző csoportok érdekében olyan egyirányú használatra rendeljenek, mint amilyen a fakitermelés, a legeltetés, a vadászat vagy akár az üdülés. Az államerdészet úgy tartja, hogy a nemzeti erdők jobban kielégíthetik a nép életfontosságú szükségleteit a többoldalú használat belterjesen alkalmazott és gondosan ellenőrzött rendszere mellett, mint bármely más úton.

(*Cliff, E. P.*: Multiple-use management on the national forests of the United States, Proceedings of the Fifth World Forestry Congress. Seattle, 1960. University of Washington, 1. köt. 173—180 p. alapján ref.: *Dr. Keresztesi Béla.*)

Az európai erdészeti ismeretek alapjai egészen az ókori Görögországba, nevezetesen az ephesosi Theophrastosra vezethetők vissza. Ez a megállapítás a lényege *Heinrich Rubner* azon cikkének, amelyet *Kurt Mantel* professzornak, a Freiburg-i Erdőtörténeti Intézet igazgatójának 60. születésnapjára írt.

Aristoteles halála után *Theophrastos* (i. e. 372—288) volt tulajdonképpen a botanika megalapítója. A „*Historia plantarum*” és a „*Causae plantarum*” című munkáiban különösen dendrológiai ismereteket írt le, amit az itáliai görög természettudósok, Nagy Sándor keleti hadjáratában részt vett felfedezők, építésszek, favágók, szénégetők és más hegyi lakosok tapasztalatai alapján állított össze.

„*Minden teremtmény szebb és erősebb — írja többek között — ha természetes előfordulási helyén nő; mert minden vadonőző növénynek megvan a megfelelő termőhelye, miként a szelídnek is*”. Ezután elmondja, hogy a fekete- és a fehérynár, valamint a fűz nedves, mocsaras helyeket szeret, a feketefenyő a napos helyeken nő legszebben és legmagasabbra, a jegenyefenyő ezzel szemben az árnyékos helyeket kedveli leginkább. *Theophrastos* nagy lépéssel vitte előre az erdészeti tudományokat, de utódai, a peripatetikus iskola vezetői elhanyagolták munkáját. *Noha Plinius* az ő természettudományi munkájában nagymértékben támaszkodott *Theophrastosra*, kutatásainak csak egyes gyakorlati kérdéseit használta fel. A középkori kolostorok tudósai már egyáltalán nem ismerték műveit. Csak az újkor hajnalán került elő ismét a *Historia plantarum*, amikor *V. Miklós* pápa 1483-ban latin fordításban kiadta.

Carlowitz is a fáknek szelid és vadonnövökre való szétválasztásán kezdi, mint Theophrastos *Camerarius* idejében, 1646-ban már bizonyos mértékig túl is jutottak a nagy görög botanikuson. A francia tengerészeti felügyelő *Duhamel de Monceau*, az erdészeti növénytan és a faismeret tudományának újkori megalapítója, kora haladottabb természetrajzi ismereteinek következtében túljutott nagy görög elődje tanításain. Végeredményben azonban az az út, amit megtett és amelyen eredményeihez jutott, Theophrastos kutatásain alapul.

(Allgemeine Forst- und Jagdzeitung, 1965. 6. sz. Ref.: Dr. Csöre P.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS

Az Egyesület országos választmánya hazánk felszabadulásának 20. évfordulója alkalmával július hó 20-án ülést tartott.

Dr. *Madas András* elnök megnyitójában mindenekelőtt megemlékezett az időközben elhunyt *Hegedüs Mátyás* választmányi tagról, emlékére egyperces néma felállással adózott a választmány. Ezt követően bejelentette, hogy *Földes László*, az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetője belépett az Egyesület tagsága közé, egyúttal javaslatot tett személyének az Egyesület elnökségébe, valamint Az Erdő szerkesztőbizottságába történő kooptálására. A választmány a javaslatot egyhangúlag elfogadta. Bejelentette az elnök továbbá, hogy az Egyesület megnövekedett központi feladatainak tehermentesítése céljából a jövőben a központi szakosztályok és bizottságok közvetlen irányításával saját maga kíván foglalkozni, míg a helyi csoportok irányításával *Riedl Gyula* elnökségi tagot bízza meg.

Az elnöki megnyitó a továbbiakban méltatta azokat az eredményeket, amelyeket a magyar erdőgazdaság az eltelt 20 év alatt elért és rámutatott arra a társadalmi-tudományos munkásságra, amellyel az Egyesület ezeknek az eredményeknek elérését segítette. Azt a meggyőződését fejezte ki, hogy az Egyesület társadalmi-tudományos munkájára az erdőgazdaságnak feladatai megvalósításához a jövőben még nagyobb szüksége lesz. Ráirányította a figyelmet a harmadik ötéves terv feladataira, ennek homlokterében a takarékos gazdálkodásra azzal, hogy a hivatali vonalon ennek érdekében kiadott intézkedések végrehajtását az Egyesület társadalmi-tudományos munkájával a legmesszebbmenően kell, hogy segítse.

A megnyitó után az ünnepi ülés napirendjének megfelelően *Riedl Gyula*, a jubileumi főbizottság titkára adott tájékoztatást a jövő évi jubileumi közgyűlés előkészítéséről. Az ünnepség megtartására a körülményeket figyelembe véve augusztus hónap látszik megfelelőnek, tartamára három napot, a létszámra mintegy 800 fő belöldi és mintegy 30 fő külföldi keretet alakítottak ki. Az ünnepség programja főbb vonásaiban a következő: első nap délelőtt ünnepi ülés, délután a tudományos ülés-szak megnyitása; második nap négy szekcióban (erdőművelés-fásítás; erdőhasználat-gépesítés; erdőfeltárás-műszak; erdőgazdaságtan-erdőrendezés) tartandó tudományos ülésszak előadásai; harmadik nap tanulmányút a Tanulmányi Erdőgazdaság területén. A tudományos ülésszak előadásaira vonatkozóan az Egyesület központi szakosztályai javaslatai szerint a felkérések megtörténtek. Megindult a 6–8 értékű „Erdész bélyegsor” kiadásával kapcsolatos munka.

Az Egyesület 100 éves történetének feldolgozása érdekében az erdészettörténeti szakosztály elvégezte az adatgyűjtés nehéz munkáját, az összedolgozás, illetőleg az adatok felhasználásával a történet megírása folyik. A takarékosági és egyéb nehezen leküzdhető körülményekre figyelemmel a főbizottság javasolta, hogy Egyesületünk története ne külön kiadványokban, hanem havonkénti folytatásokban, Az Erdő mellékletként jelenjék meg, hogy ezt a közlés befejezése után külön borítólapba lehessen majd kötetni.

A tájékoztatást a választmány tudomásul vette. *Marton Tibor* és *Andor József* javasolta megvizsgálni annak lehetőségét, hogy miként lehetne a történetet mégis önálló kiadásban megjelentetni.